

“La solució als incendis és un territori viu i l’hem de fer entre tots”

ENTREVISTA A

Marc Castellnou cap dels GRAF

Tivissa Susanna Cases

Pregunta: El 90% de les 5.300 hectàrees cremades durant la campanya forestal de l'any 2019 corresponen a l'incendi de la Ribera d'Ebre. Ha marcat la campanya i l'any.

Resposta: Després d'uns anys de calma, 2019 ha sigut un any molt dur a les Terres de l'Ebre en incendis forestals i a escala global també. Ha sigut el segon any més càlid que recordem. De fet, Terres de l'Ebre va batre el rècord de temperatures marcant els 48 graus i a la zona de l'incendi es van registrar els 51 graus de temperatura. Venim d'un any dur i totes les previsions diuen que el 2020 tornarà a ser càlid. Tornem a esperar incendis grans.

P: Segons el balanç de la campanya forestal, una quarta part hem estat amb alt risc d'incendi.

R: Estem dins l'impacte del canvi climàtic. L'estació de Roquetes de l'Observatori de l'Ebre registrava una mitjana de 30 dies per damunt dels 30 graus de temperatura a mitjans del segle XX. Enguany, hem passat per damunt dels 120 dies per sobre dels 30 graus. Realment el canvi climàtic té un impacte directe sobre la velocitat dels incendis, sobre un territori ebrenc que s'està despoblant i, per tant, la superfície forestal va augmentant. Per tant, estem sumant dos problemes. Un problema socioeconòmic: necessitem com a país pensar què fem amb el nostre món rural. I un problema climàtic, que està exagerant tots els fenòmens climàtics que tenim. D'una banda, calor, sequeres i incendis forestals. I, d'altra banda, aiguats i inundacions com els que vam viure a la tardor que van afectar el Francolí però haguessen pogut afectar perfectament els Ports.

P: Què ha canviat des d'Horta de Sant Joan a la Torre de l'Espanyol?

R: El 2019 va fer 10 anys d'Horta i 3 anys dels grans incendis de Portugal, on també van morir 149 persones. I va fer 9 anys dels incendis als Estats Units on també van morir 19 persones i un any dels incendis de Grècia on van morir 94 persones. Els

incendis forestals estan canviant d'una forma radical amb el canvi climàtic. Són més ràpids, més intensos i, sobretot, tenen capacitat de crear tempestes de foc que els fa difícil de preveure. El 2009, Horta de Sant Joan va ser una petita finestra al que vindria al futur i des del 2017, estos incendis que el 2009 eren estranys, són normals.

P: Com ha evolucionat la tasca d'extinció?

R: Els cossos d'extinció han evolucionat molt. Ja no són cossos basats en la maniobra, sinó en l'estratègia. Se dissenyen escenaris, se preveu el que farà l'incendi, se selecciona allò que podem evitar. Per exemple, de l'incendi de la Torre, de les 20.000 hectàrees que podia afectar l'incendi, es va haver d'assumir que en 6.000 no hi podríem fer res. Estos dies a Austràlia esteu sentint als bombers dir que estan defensant cases i pobles però no estan apagant l'incendi perquè està cremant per damunt dels 70 mil kW per metre i el cos d'extinció té una eficiència fins als 10 mil kW per metre. No servix de res intentar parir una cosa que no podràs. És com intentar parir una riada en el moment que està baixant. Fa 10 anys, el món va perdre la superioritat respecte dels incendis. Estem treballant dur per a dissenyar quins són els incendis que tindrem la propera dècada per a preparar no només la resposta, sinó la planificació del territori. Amb el canvi climàtic passaran coses greus.

P: Fa falta un canvi de xip a la societat?

R: Si nosaltres consumim de manera que el nostre consum no té impacte sobre el territori, no tenim un territori amb una economia viva i llavors aquell territori s'abandona i es crema i no servix de res plorar quan un territori es crema si tu li has girat l'esquena a aquell territori. Si nosaltres volem tindre una economia resilient i robusta, necessitem invertir en este territori. I això depèn de polítics i del nostre consum diari. Si comprem economia circular, el territori està viu i hi ha mosaic i els incen-



Marc Castellnou, al parc de Bombers de Tivissa. / ACN

ESTRATÈGIA SELECTIVA

“Té més sentit invertir en els boscos joves de les Terres de l'Ebre, que garantiran el futur”

dis forestals no passen. I Europa és el proper gran escenari d'estos grans incendis. Té un 60% de massa forestal. És un continent totalment urbanitzat i que segueix consumint productes del tercer món i sobreprotegint el seu espai.

P: El mosaic agroforestal és una de les conseqüències que es troba a fallar amb l'abandonament rural i un dels aliats dels bombers. Anem tard?

R: Anem molt tard perquè la generació jove que hauria d'agafar el relleu no hi és, està a la ciutat, perquè s'ha desprestigiada la vida rural i perquè s'ha creat una economia de preus molt barata. Catalunya és un país que parla molt com a país però se l'estima molt poquet. En zones de França, el quilo de raïm es paga a 6 euros. I la gent comprava aquell vi perquè invertix en aquell territori. Aquí es paga a 30 cèntims el quilo. Bombers no és la solució als incendis forestals. És la resposta a les flames. Podem respondre a les emergències, però la solució és un territori viu i l'hem de fer entre tots.

P: Més tenint en compte la situació a les Terres de l'Ebre.

R: Terres de l'Ebre exporta energia, aigua i gent jove cap a les ciutats. El

PESSIMISME

“Passaran coses greus i Europa és el proper escenari dels grans incendis forestals”

model de territori no és sostenible. Necessitem construir diferent.

P: Es parla d'incendis de sisena generació, molt per sobre de la capacitat d'extinció. L'extinció ha tocat sostre?

R: La capacitat d'extinció ha tocat sostre. Funciona per al 99% dels incendis però hi ha este 1% dels incendis que abans eren estranys o una vegada cada 20 anys. Ara són normals. No podem seguir creixent amb seguretat a través d'invertir més i més recursos d'extinció. El cos de Bombers necessita estar al seu nivell òptim però el seu nivell òptim s'acaba a 10 mil kW per metre d'energia i quan l'incendi en fa 90 mil el sistema d'extinció no pot fer res, que és el que estem veient a Austràlia.

P: Cal parlar sense por del concepte “gestió del foc”?

R: És un concepte que hem tingut sempre. El foc de baixa o mitjana intensitat és un foc que l'ecosistema tolera i en certa manera és una vacuna contra el gran incendi forestal. L'extinció de tots els incendis a qualsevol preu i l'eliminació de tots els focs naturals, com focs de llamp, provoca més càrrega de combustible. Part de les coses que es poden fer

davant dels grans incendis forestals és gestionar els petits incendis forestals perquè actuen de vacuna contra els grans incendis forestals. Això fa 20 anys que es porta fent i globalment es comença a recuperar com a eina de gestió. És una eina ancestral dels nostres pastors que com a societat moderna i industrialitzada hem subestimat i ara davant de la humilitat que requereixen els grans incendis forestals, toca recuperar.

P: Anem al bosc però estem vivint d'esquena al bosc?

R: Vivim totalment d'esquena al bosc i no entenem com funciona un bosc. Els boscos que van naixer fa 80-90 anys estan fora del canvi climàtic. Van naixer en un moment on un clima els permetia viure però ara este clima ja no hi és. I, per tant, estos boscos ja no aguanten. Estan estressats, estan malalts. L'única manera que tenen és regenerar. És a dir, ells morir i sortir un bosc a sota més jove que estarà més adaptat al clima actual perquè naixerà ara. S'ha d'explicar i la gent ha d'entendre què està passant. Tots entenem que és més profitós invertir en la generació dels nostres fills que no en la generació dels nostres pares. En termes forestals, sovint ho fem al revés. Invertim en els boscos vells perquè són els que ens agraden i els joves els ignorem. El futur depèn d'estos boscos joves. La societat catalana ha d'entendre que Catalunya central i Girona-Pirineu s'assembla molt més a les Terres de l'Ebre i no al revés perquè el clima es va fent més àrid i més càlid. Té més sentit protegir els boscos de les Terres de l'Ebre, que són els que garantiran el futur que no, com dic sempre, la Fageda d'en Jordà, que va en retrocés...

P: És cap dels GRAF però també assessor mundial de grans incendis.

R: Hi ha una comunitat d'incendis global que som un equip de gent que ens ajudem els uns als altres. És molt difícil que al llarg de la vida d'una persona veges al teu territori incendis que cremen tot el territori com està passant a Austràlia. L'única manera d'aprendre d'això és que estigues a tots els llocs on això passa perquè el dia que passes a casa teua tindràs l'experiència i sabràs com respondre. La gent de les Terres de l'Ebre vivim en una terra de foc. Sempre hi ha hagut incendis. Dels 14 tipus d'incendis forestals que podem veure globalment, Catalunya té els 14 i els 14 estan a les Terres de l'Ebre. No és que aquí siguem més llestos. Estàs més sobreexposat, acumules experiències i coneixement per a compartir.